

PIN-studien

-om psykisk helse, internett og nettmobbing blant ungdom

Det helsevitenskapelige fakultet

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, Nord (RKBU Nord)

2017

Ane Sætrum, Kjersti Bergum Kristensen, Aida Babaii, Henriette Kyrrestad Strøm og Sturla Fossum

Rapport for Troms

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn.....	4
Metode.....	1
Resultater.....	1
Oppsummering og konklusjon	8
Referanser:.....	10

RKBU Nord rapport 4 2018

PIN-studien – psykisk helse, internett og nettmobbing blant ungdom.

Prosjektleder

Sturla Fossum

ForfattereAne Sætrum, Kjersti Bergum Kristensen, Aida Babaii,
Henriette Kyrrestad Strøm og Sturla Fossum

Forsidebilde: Colourbox

ISBN: 978-82-93031-54-3

Antall sider

11

Dato

12.12.2017

Sammendrag

Denne rapporten inneholder resultater fra en spørreundersøkelse blant ungdomsskoleelever i Troms fylke. Undersøkelsen inngår som en del av en større studie (PIN-studien) som har som formål å undersøke sammenhengen mellom psykisk helse, internettbruk og nettmobbing blant ungdom. Studien vil kunne gi økt kunnskap om faktorer som påvirker nettmobbing i relasjon med mental og psykosomatisk helse. Videre vil studien kunne ha implikasjoner både for fremtidige tiltak mot mobbing- og nettmobbing og politiske føringer for skole og helsesektoren som er ansvarlig for tidlig identifisering og forebyggende programmer. Denne rapporten er ment som en tilbakemelding til skoleeiere, deltakere, fagpersoner og kommunene i Troms fylke.

Mer informasjon om PIN-studien finner du her: www.uit.no/pinstudien

Bakgrunn

Studien utført av UiT Norges arktiske universitet ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, Nord (RKBU Nord) som har som oppgave å utvikle, kvalitetssikre og forvalte kunnskap om barn og unges psykiske helse i Nordland, Troms og Finnmark. For utfyllende informasjon om prosjektet, se www.uit.no/pinstudien.

Prosjektet er en epidemiologisk studie av psykisk helse og velferd blant ungdomsskoleelever i forhold til mobbing, nettmobbing, internett-avhengighet og internettbruk. Mobbing er generelt en stor bekymring når det gjelder negativ påvirkning av psykisk helse (Sourander og kolleger, 2010; Undheim & Sund, 2010).

Nesten alle barn og unge har tilgang til internett i dagens samfunn. Det finnes mye kunnskap rundt omfang av mobbing og nettmobbing, men det er behov for økt kunnskap om sammenhengen mellom nettbbruk og psykisk helse blant ungdom, både for ungdommene selv, skolemiljøet og samfunnet forøvrig. Denne rapporten inneholder resultater fra ungdomsskoleelever i Troms og er ment som en tilbakemelding til skoleeiere, deltakere, fagpersoner og kommunene. Studien inngår som en del av et større internasjonalt forskningsprosjekt hvor ni ulike land gjennomfører samme spørreundersøkelse noe som vil gi den norske studien et multinasjonalt sammenlikningsgrunnlag.

En stor takk rettes til rektor og lærere for å legge til rette for undersøkelsen og ikke minst alle elevene som har besvart spørsmålene!

Metode

Alle ungdomsskoler i Nordland, Troms og Finnmark ble via rektor/enhetsleder invitert til å delta i PIN-studien. Dersom rektor/enhetsleder ønsket at deres skole skulle delta ble det sendt ut informasjonsskriv til elevenes foresatte som aktivt måtte samtykke til at deres ungdomsskoleelev kunne delta i studien. Deltakerne besto av elever på ungdomsskoletrinnet. Besvarelsen av det elektroniske spørreskjemaet (Qualtrics) ble gjennomført i elevenes skoletid hvor lærer/kontaktlærer var tilstede. Spørsmålene i spørreskjemaet omhandlet ulike temaer som f.eks. deltakernes fysiske og psykiske helse, rusbruk, mobbing, nettmobbing, internettbruk, opplevd trygghet på skolen, fravær på skolen m.m.

De fleste spørsmålene besto av en fire-punkts svarskala som rangerer fra ”aldri” til ”nesten daglig”. Studien er godkjent av Regional etisk komité (REK).

Resultater

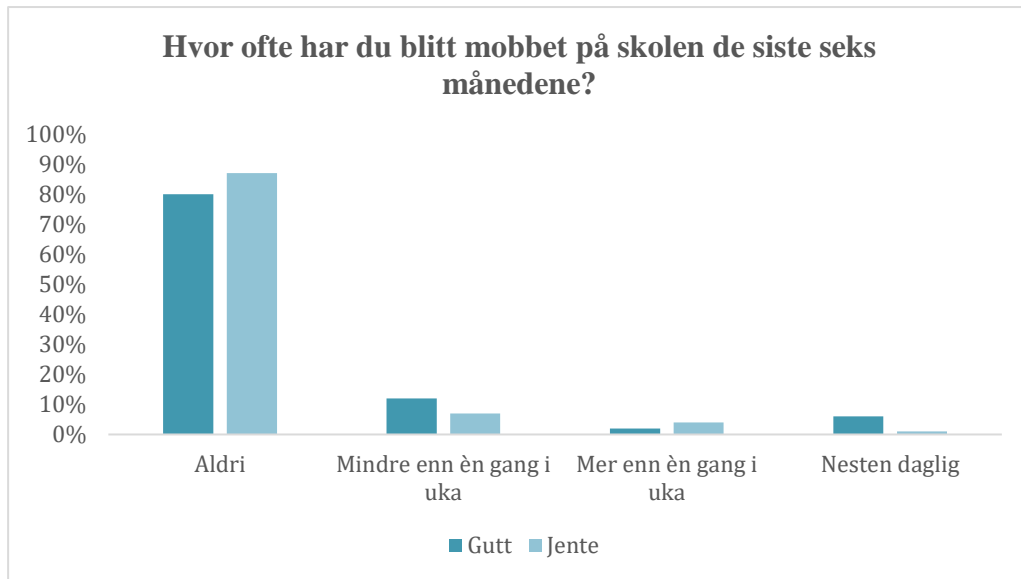
Troms fylke var det 17 ulike skoler som takket ja til å delta i studien. Av totalt 485 aktuelle elever var det 138 elever som besvarte spørreskjemaet. Svarprosenten var dermed på 30 %. Av disse var 53 % jenter og 47 % gutter, hvorav 37 % gikk i 8. klassetrinn, 41 % gikk i 9. klassetrinn, 22 % gikk i 10. klassetrinn. Det var 91 % som rapporterte norsk bakgrunn, 9 % med samisk bakgrunn, 1 % med kvensk bakgrunn og 10 % oppga annen bakgrunn (afrikansk, amerikansk, etc.). Det var mulig å krysse av for mer enn én bakgrunn. Nedenfor presenteres resultatene fra noen utvalgte spørsmål som ble stilt i PIN-studien. Resultatene er basert på antall og prosent av elevene som har svart. Prosentandelene som oppgis er rundet av til nærmeste hele tall.

Tabell 1. Mobbing

Mobbing er når man gjentatte ganger og over tid blir utsatt for negative og sårende handlinger fra en eller flere elever. Mobbing kan forekomme ofte eller sjeldent. Mobbing kan være verbal (som trusler og å kalle ved navn), fysisk, (som slag, spyting, lugging) eller psykologisk (som ryktespredning, utfrysing).

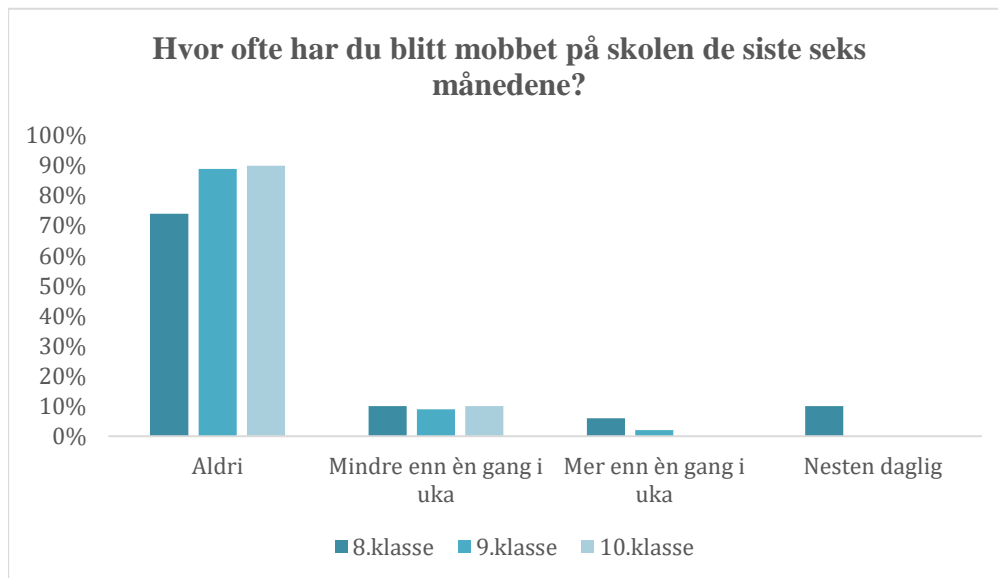
1. $n = 134$	Aldri	Mindre enn én gang i uka	Mer enn én gang i uka	Nesten daglig
1.1 – Har du blitt mobbet på skolen de siste seks månedene?	84 % 112	10 % 13	3 % 4	4 % 5
1.2 – Har du blitt mobbet på andre plasser enn skolen de siste seks månedene?	87 % 117	8 % 10	4 % 5	2 % 2
1.3 – Har du mobbet andre på skolen de siste seks månedene?	97 % 130	1 % 1	1 % 2	1 % 1
1.4 – Har du mobbet andre på andre steder enn skolen de siste seks månedene?	96 % 129	2 % 3	1 % 1	1 % 1

Figur 1. Fordelingen av mobbing hos gutter og jenter

Som illustrert i Figur 1 var det ingen større forskjeller blant jenter og gutter i hyppighet av mobbing i Troms. Det er noe færre jenter enn gutter som rapporterer at de aldri er mobbet

Figur 2. Fordelingen av mobbing på klassetrinn

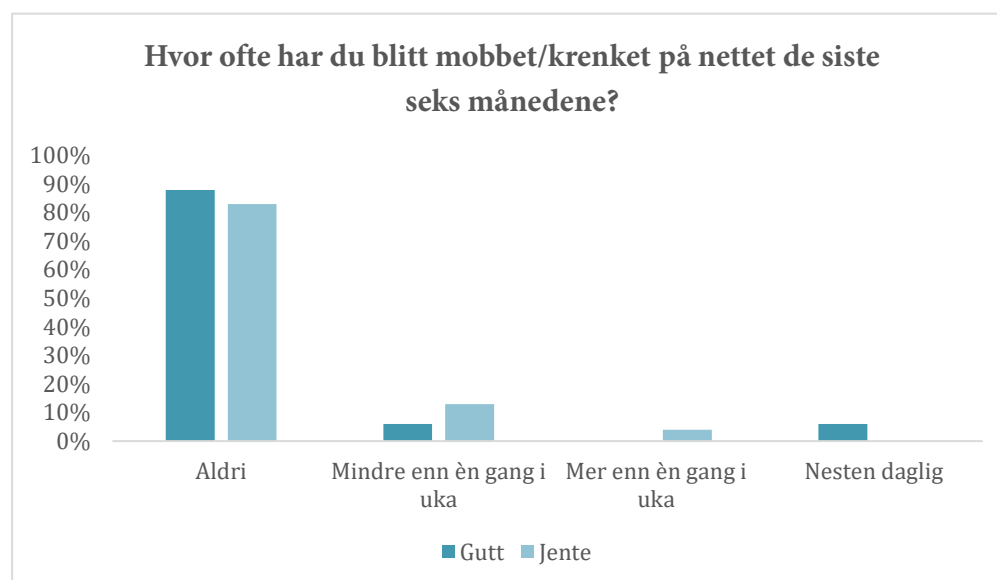
Som illustrert i Figur 2 var det ingen større forskjeller i hyppigheten av mobbingen på skolen på de tre klassetrinnene i Nordland. Det var noe færre 8. klassinger som oppga det aldri var mobbet på skolen de siste seks månedene.

Tabell 2. Nettmobbing

Nettmobbing er når noen gjentatte ganger krenker en annen person på nett/online. Vanlige måter å mobbe, hetse eller trakassere på nettet kan være å sende sårende eller stygge meldinger og bilder direkte til en person, eller spre det slik at mange kan se det.

2.	<i>n</i> = 134	Aldri	Mindre enn én gang i uka	Mer enn én gang i uka	Nesten daglig
2.1	– Hvor ofte har du blitt krenket/mobbet på nettet de siste seks månedene?	85 % 114	10 % 13	2 % 3	3 % 4
2.2	– Hvor ofte har du krenket/mobbet andre på nettet de siste seks månedene?	93 % 125	1 % 1	2 % 3	4 % 5

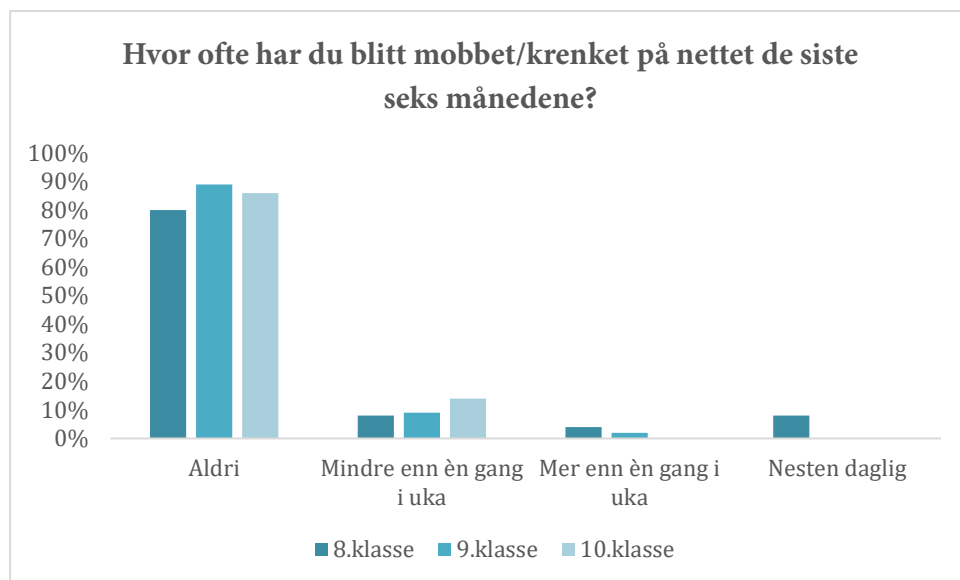
Figur 3. Fordeling av nettmobbing etter kjønn

Som illustrert i Figur 3 var det ingen store forskjeller blant jenter og gutter i hyppighet av nettmobbing i Troms.

Figur 4. Fordeling av nettmobbing på klasstrinn

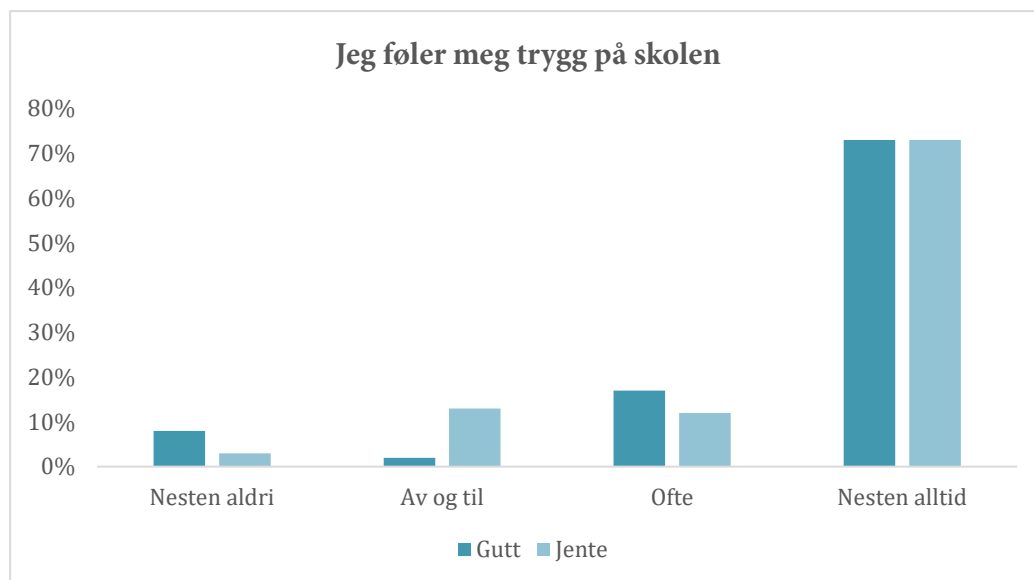

Som illustrert i Figur 4 var det ingen større forskjeller i hyppigheten av nettmobbing på skolen på de tre klasstrinnene.

Tabell 3. Opplevd trygghet på skolen

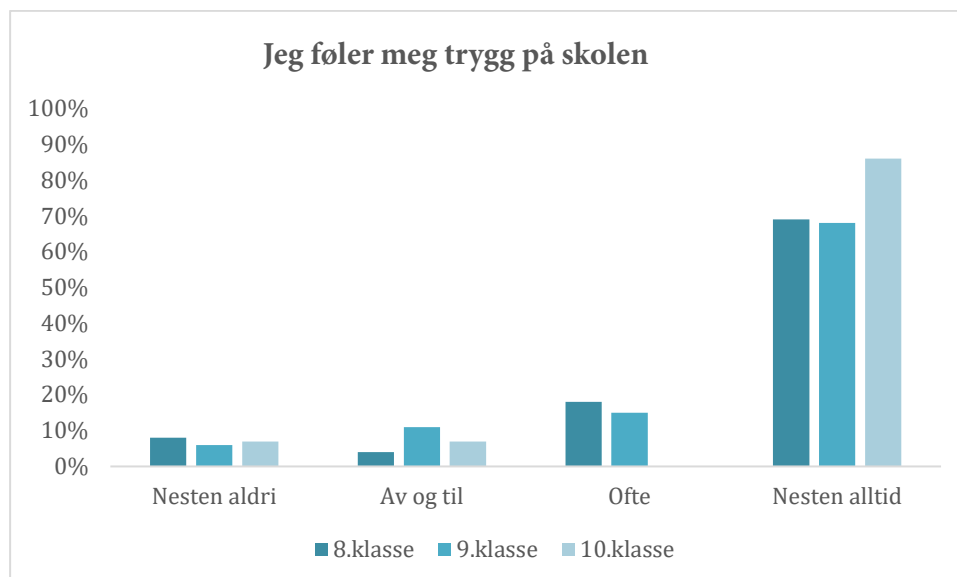
3.	Nesten aldri	Av og til	Ofte	Nesten alltid
3.1 – Jeg føler meg trygg på skolen. n = 132	5 %	8 %	14 %	73 %
	7	10	19	96
3.2 – Jeg føler at lærerne bryr seg om meg. n = 131	8 %	14 %	34 %	44 %
	10	18	45	58
3.3 – Hvor ofte prøver en lærer eller annen voksen å stoppe det når en elev blir mobbet? n = 129	9 %	18 %	30 %	43 %
	12	23	39	55
3.4 – Hvor ofte prøver andre elever å stanse det når en medelev blir mobbet? n = 129	19 %	30 %	26 %	25%
	25	39	33	32

Figur 5. Fordeling av opplevd trygghet etter kjønn

Som illustrert i Figur 5 var det ingen større forskjeller i opplevd trygghet på skolen på de tre klassetrinnene.

Figur 6. Fordeling av opplevd trygghet etter klassetrinn

Som illustrert i Figur 6 var det ingen store forskjeller mellom elevene på de ulike klassetrinnene og opplevd trygghet på skolen. Elever i 10. klasse føler seg nesten alltid trygge på skolen sammenlignet med 8. og 9. klassingene.

Tabell 4. Fordeling av rapportert mobbing, nettmobbing og opplevd trygghet på skolen blant elever med og uten ugyldig fravær

	<i>Elever med ugyldig fravær</i>	<i>Elever uten ugyldig fravær</i>
Mobbet:		
<i>Aldri</i>	95 %	83 %
<i>Mindre enn én gang i uka</i>	0 %	12 %
<i>Mer enn én gang i uka</i>	0 %	3 %
<i>Nesten daglig</i>	5 %	2 %
Nettmobbet:		
<i>Aldri</i>	76 %	90 %
<i>Mindre enn én gang i uka</i>	19 %	9 %
<i>Mer enn én gang i uka</i>	5 %	1 %
<i>Nesten daglig</i>	0 %	1 %
Jeg føler meg trygg på skolen:		
<i>Nesten aldri</i>	0 %	6 %
<i>Av og til</i>	19 %	6 %
<i>Ofte</i>	10 %	14 %
<i>Nesten alltid</i>	71 %	74 %

Oppsummering og konklusjon

Av 485 aktuelle ungdomsskoleelever i Troms fylke var det totalt 138 elever som besvarte spørreskjemaet. Det er vanskelig å si hvor mange av de elevene som ble invitert til å delta i studien som fikk en reel mulighet til å delta. Rektorene og lærerne ved skolene har hatt ansvaret for å gjennomføre studien med elevene, og om de har fulgt opp dette vil variere i ulik grad. Svarprosenten i studien (30 %) er moderat, men tilsvarer gjennomsnittlig svarprosent i tilsvarende frivillige, anonyme, skoleundersøkelser.

Oppsummert viser resultatene av denne studien at majoriteten av ungdomsskoleelevene i Troms sjeldent eller i liten grad opplever å bli mobbet eller nettmobbet. Allikevel er forekomsten av mobbing og nettmobbing noe høyere enn forekomsten av mobbing og nettmobbing i landsdelen samlet (se resultatene for Nordland, Troms og Finnmark). Det var små forskjeller i resultatene mellom gutter og jenter, og resultatene mellom elever på ulike klassetrinn.

Det var 7 % av ungdommene ($n = 9$) som rapporterte at de ble mobbet flere ganger i uka eller mer på skolen. Totalt 2 % oppga at de selv har mobbet andre elever flere ganger i uka eller mer. Det var 5 % av elevene som rapporterte at de blir nettmobbet flere ganger i uka eller mer, og 6 % oppga å mobbe andre like ofte over nett. Det kan virke som om at tilliten til at lærerne vil stanse mobbing ikke er like stor blant alle elevene. Det var 27 % som rapporterte at lærere ”nesten aldri” eller bare ”av og til” griper inn overfor mobbing. Disse resultatene kan tyde på at dette er et område der det er forbedringspotensial for noen av skolene.

Det var 13 % av elevene ($n = 17$) som ”nesten aldri” eller bare ”av og til” følte seg trygg på skolen. Det kan se ut som om det er elevene med ugyldig fravær som i særlig grad opplever dette. Det var 19 % av ungdommene med ugyldig fravær som følte seg mindre trygg på skolen sammenlignet med 12 % av elevene uten ugyldig fravær. Resultatene for Troms fylke må sies å være positive, men deltakelsen var noe lav sammenlignet med Nordland og Finnmark. Resultatene fra studien må tolkes med forsiktighet da deltakelsen var såpass lav. I tiden fremover vil det publiseres vitenskapelige artikler med ulike funn og sammenhenger med samtlige data fra PIN-studien. Dette vil gjøres tilgjengelig på nettsiden www.uit.no/pinstudien.

Vi takker så mye for ett godt samarbeid og deres velvilje til å bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget om ungdom i Nord-Norge sin skolehverdag!

Referanser:

Sourander, A., Brunstein Klomek, A., Ikonen, M., Lindroos, J., Luntamo, T., Koskelainen, M., . . .

Helenius, H. (2010). Psychosocial risk factors associated with cyberbullying among adolescents: a population-based study. *Archives of General Psychiatry*, 67, 720-728.

Undheim, A. M. & Sund, A. M. (2010). Prevalence of bullying and aggressive behavior and their relationship to mental health problems among 12- to 15-year-old Norwegian adolescents. *European child and adolescent psychiatry*, 19, 803-811.